



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias  
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||  
quatuor.||**

**Durandus <de Sancto Porciano>**

**Antverpiæ, 1567**

Quæstio prima. Vtrum inter personas diuinas sit æqualitas.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Hæc enim important habitudinem inter se qua reieritur ad invicem sed non ad nos: unde sicut non bene dicitur filius noster: quia per hoc habitudinem habet ad patrem cuius est filius, & non ad nos: sic non bene dicitur pater noster sumendo patrem personaliter: sic enim est solum pater filii per generationem divinam. Sumendo autem patrem essentialiter, scilicet per creationem: sic convenienter dicitur pater noster, propter habitudinem principii effectivi ad nos: eodem modo non bene dicitur Spiritus sanctus noster, cum non dicat habitudinem ad nos: nisi forte quis dicat quod imò quatenus nobis inspiratur. Non enim solum inspiratur à patre & filio, sed ab eisdem nobis inspiratur: & utrumque habitudinem dicit nomen spiritus.

6 Sed hoc non credo verum esse, quia spiritus de nomine suo, vel sonat in subtilitate naturæ, ut dictum fuit supra, dist. 10. vel trahit hoc nomen à modo suæ originis: ut ibidem dictum fuit. Ex neutro autem horum importat habitudinem, ut alteri inspiratur: quia inspiratio à qua dicitur spiritus, & inspiratio per quam alii inspiratur, sunt alterius rationis: ergo non bene dicitur spiritus noster accipiendo spiritum personaliter, nec etiam essentialiter. Et idem dicendum est de nominibus importantibus alias personas.

7 De nominibus autem essentialibus concretis idem dicendum est: quia prædicta nomina si sunt absoluta non recipiunt additionem talium pronominum nisi expressa aliqua determinatione respectiva, vel saltim subintellecta, ut cum dicitur Deus noster, subintellectus creator vel aliquid tale, quo etiam modo dicitur spiritus Hælix, & dictum est etiam ab Hælix spiritus tuus, &c. tuus inquam ductor vel doctor vel huiusmodi. Per hoc pater responsio ad argumenta utriusque partis.

## DISTINCTIO XIX.

Sententia huius literæ in generali &amp; speciali.

**N**unc postquam æternitatem, &c. Superius determinavit Magister de personis divinis quantum ad earum distinctionem per relationem. Hic vero determinat de ipsis quantum ad earum æqualitatem. Ista dividitur in duas. Primò enim ostendit æqualitatem personarum. Secundò movet quandam questionem incidentem ex prædictis. Secunda ibi, in principio. 22. dist. Hic oritur. Prima dividitur in duas. Primò proponit intentum. Secundò exequitur. Secunda ibi, Quod autem æternitatem. Et hæc secunda dividitur in tres. Primò ex prædictis supponit æqualitatem personarum quantum ad æternitatem. Secundò probat earum æqualitatem quantum ad magnitudinem. Tertio probat earum æqualitatem quantum ad propositum. Secunda ibi, nunc superest. Tertia ibi, in princ. 20. dist. ibi, nunc verò ostendere restat. Secunda istarum dividitur in tres. Primò probat æqualitatem in magnitudine per naturæ unitatem. Secundò excludendo omnem inæqualitatem. Tertio per divinam simplicitatem. Secunda ibi, sed iam nunc ad propositum. Tertia ibi, sciendum est ergo. Prima istarum solum est presentis lectionis. Sunt ergo in lectione ista tres principales partes, in quarum prima proponit æqualitatem personarum. Secundò ostendit ex præcedentibus æqualitatem in æternitate. Tertio probat æqualitatem in magnitudine per naturæ unionem. Prima istarum dividitur in duas partes. Primò proponit æqualitatem quo ad tria quæ inveniuntur in personis. Secundò ostendit quomodo ista tria se habent ad divinam naturam. Secunda ibi, Cumque tria enumerantur. Tertia verò pars principalis in qua ostendit æqualitatem in magnitudine per naturæ unitatem dividitur in tres. Primò enim proponit intentum. Secundò manifestat propositum in generali. Tertio ostendit æqualitatis signum. Secunda ibi, Sciendum est ergo. Tertia ibi, Et inde est quod pater. Hæc est divisio & sententia in generali.

2 IN SPECIALI verò sic procedit. Et primò proponit quod personæ divinæ sunt coæternæ, & coæquales ita quod una aliam non præcedit æternitate nec superat potestate, sed sunt coæternæ. Et hoc ostendit per hoc quod generatio filii ac processio Spiritus sancti coæternæ sunt propter unitatem naturæ quæ est in eis. Deinde ostendit quomodo ista tria faciendum quæ attenditur æqualitas diuinarum personarum se habeant ad divinam essentialiam. Et dicit quod æternitas, magnitudo,

& potentia idem sunt in divinis, licet divina essentialia nominibus distinguatur. Postea probat æqualitatem in æternitate ex prædictis. Deinde proponit quod diuina personæ sunt æquales secundum magnitudinem, quod probat per hoc quod naturæ magnitudo siue perfectio est eadem in una sicut in omnibus vel pluribus personis. Ultimo ponit æqualitatis signum quod est, quia una dicitur esse in alia siue continetur, unde pater est in filio & filius in patre, &c. Et hoc est propter naturæ unitatem. Et ostendit per diversas autoritates sanctorum quæ patent in litera.

## QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum inter personas divinas sit æqualitas.

Tho. 1. q. 42. ar. 1.

**C**irca distinctionem istam queritur de tribus principaliter, scilicet de æqualitate diuinarum personarum, & de earum æternitate, & de earum unitate. Circa primum queruntur duo. Primò est, vtrum inter personas divinas sit æqualitas. Secundum est de hoc quod Magister dicit in litera quod signum æqualitatis personarum est quod una persona est in alia. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod in divinis non sit æqualitas, quia ubi est æqualitas ibi est duorum commensuratio in quantitate: sed in divinis non est commensuratio quantitatis: tum quia non est ibi quantitas (Est enim Deus sine quantitate magnus secundum Aug.) tum quia si sit ibi quantitas tunc infinita est, & ei repugnat mensurari: quare, &c.

2 Item si in divinis est æqualitas aut ipsa attenditur secundum essentialiam vel secundum relationes, non secundum essentialiam vel essentialia: tum quia substantia vel essentia magis est fundamentum identitatis, quæ æqualitatis, ut patet, metaphysicè, tum quia ubi est æqualitas, ibi est distinctio: nulla autem est distinctio in divinis quoad essentialiam: ergo, &c. Nec attenditur æqualitas secundum relationem: ut dicit Aug. in fine sequentis dist. ergo in divinis nullo modo est æqualitas.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Athanasius in symbolo tres personæ coæternæ sibi sunt, & coæquales.

4 RESPONSIO. Dicenda sunt tria. Primum est quod in divinis est æqualitas. Secundum est quod ibi est æqualitas coæversiva. Tertium est quod ibi non est æquatio coæversiva. Quantum ad primum præintelligendum est quod cum æqualitas sit relatio fundata super quantitatem (Dicuntur enim æqualia illa quæ participant eadem quantitatem non secundum magis & minus) idcirco opus est hic distinguere de quantitate. Vno enim modo accipitur pro quantitate molis corporalis quæ cum sit distincta, facit unum prædicamentum distinctum contra qualitatem & substantiam: & hoc modo non est quantitas in divinis, nec æqualitas super ipsam fundata.

5 Alio modo accipitur pro quantitate perfectionis: & sic inveniuntur in divinis & in omnibus in quibus vel inter quæ contingit invenire diversos gradus perfectionis. Et quia perfectionum quedam sunt substantiales, & quedam accidentales quæ pertinent ad genus quantitatis vel qualitatis, ideo quantitas sic accepta non distinguitur contra substantiam & qualitatem, sed est transcendens & communis ad ista, & per consequens æqualitas super eam fundata non distinguitur contra identitatem & similitudinem, nisi secundum rationem superioris & inferioris. Nam sicut in creaturis eadem res (puta humanitas) est substantia, & habet determinatum gradum perfectionis. Sic secundum eam ut est substantia duo homines dicuntur idem in humanitate: illo modo quo dicit Porphyrius quod participatione speciei plures homines sunt unus homo. De hac enim identitate loquimur nunc: & non de illa qua unum suppositum dicitur idem sibi ipsi: ut autem humanitas habet eundem gradum perfectionis dicuntur æquales: similiter duo homines participant albedinem secundum eam ut est quedam qualitas dicuntur similes: ut autem participant eam secundum eundem gradum vel diversum dicuntur æqualiter vel inæqualiter albi.

6 De æqualitate ergo fundata super quantitatem sic acceptam, quod sit in divinis probatur sic: ubi cumque sunt plura extrema distincta realiter habentia eandem quantitatem, non secundum magis & minus ibi est æqualitas: sed in divinis est sic: ergo est æqualitas, maior patet, quia in hoc

hoc differunt similitudo & æqualitas ab illa identitate qua vnum suppositū dicitur idem sibi ipsi quod extrema illius identitatis non sunt distincta realiter, sed solum secundum rationem; extrema verò similitudinis & æqualitatis oportet esse distincta realiter: nihil enim est sibi ipsi simile vel æquale. Oportet etiam extrema ipsius æqualitatis habere eandem quantitatem nō secundum magis & minus dicente Philosopho. 4. metaph. quod æquale dicitur per priuationem maioris & minoris: ergo vbicunq; sunt duo prædicta, ibi est æqualitas; & hæc tunc maior, minor similiter pater. In diuinis enim sunt plures personæ realiter distinctæ habentes eandem quantitatem non secundum magis & minus: quæritas enim perfectionis est in diuinis; nec est in eis secundum maius & minus, cum sit vna numero in omnibus & semper inuariabilis. Est autem hic aduertens dum, quod in creaturis similitudo & æqualitas nō solum habent extrema realiter distincta, sed etiam fundamenta: quia quantitas secundum quam aliqua dicuntur æqualia non est vna numero in eis. Et idem est de qualitate secundum quam aliqua dicuntur similia: & in vtroq; istorum differunt similitudo & æqualitas ab identitate qua aliquid vnum numero dicitur idem sibi. Et si contingeret vel per naturam vt in monstris, vel per artē vt in picturis & sculpturis quod aliqua duo conuenirent in aliquo vno secundum numerum sicut duæ imagines duorum animalium pinguntur in vno capite, vel duo monstra quæ sic nascuntur, talia non dicuntur proprie similia, nec dicuntur simpliciter idem, sed medio modo: quia quoad fundamentum conuenientie plus est ibi quàm similitudo: scilicet vera identitas numeralis in capite quæ non dicitur proprie similitudo: quia est aliquid potius similitudine, sed quoad extrema esset minus quàm in identitate eiusdem suppositi ad seipsum, videlicet aliqua realis distinctio extremorum: & sic est in diuinis, quia enim personæ diuinæ realiter distinguuntur inter se, & nihilominus conueniunt in vna perfectione secundum numerum nō habita secundum plus & minus: ideo propter primum, scilicet propter realem distinctionem non est omnimoda identitas, sed propter secundum, scilicet propter conuenientiam in vna perfectione secundum numerum est ibi plus quàm æqualitas vel similitudo quæ est in sua ratione saltem prout vtitur in creaturis includunt distinctionem fundamentorum: & sic patet primum.

7. **Q V A N T V M** ad secundum sciendum quod licet æqualitas quæ attenditur secundum quantitatem molis non requirit similitudinem nec econuerso, possunt enim æquales quæritate esse dissimiles qualitate, & similes qualitate esse inæquales quantitate: tamen vbicunq; æqualitas attenditur secundum quantitatem perfectionis vel virtutis ibi necessario æqualitas supponit similitudinem & non econuerso, quæ sunt sicut equaliter alba necessariò sunt alba, & non econuerso, propter quod in diuinis, vbi non est magnitudo molis, sed virtutis & perfectionis æqualitas supponit similitudinem: & addit super eam paritatem gradus: vel magis priuationem excessus & defectus: vnde ista fe habet per ordinem, similitudo, æqualitas, & adæquatio. Æqualitas enim super similitudinem addit priuationem intentionis & remissionis, sicut equaliter sunt alba quæ participant albedine non secundum magis & minus. Adæquatio autem addit super æqualitatem imitationem. Quod enim adæquatur alteri fit ad eius imitationem. Vnde Aug. dicit quod imago si perfecte impletur illud cuius est imago coæquatur ei: & non econuerso.

8. His viuis pater facilius secundū propositum sic. Omnis enim relatio equiparentiæ est: mutua & conuersiua: sed æqualitas est relatio equiparentiæ: ergo vbicunq; est ipsa est mutua & conuersiua.

9. **T E R T I V M** patet sic ex eodē: omnis adæquatio est alicuius habentis se ad aliud per modum imaginis ad exemplar: sicut imago Herculis fit ad imitationem Herculis, & non econuerso. Cum ergo nihil vnum & idem respectu eiusdem possit esse res & imago: patet quod adæquatio nunquam recipit conuersionem: vnde in diuinis filius æquatur patri, & nō pater filio: & Spiritus sanctus vtriq; & non econuerso.

10. **A D P R I M V M** argumentum dicendū quod de ratione æqualitatis non est cōmensuratio, sed priuatio

maioris & minoris: vt patet ex. 4. metaph. licet tamen talis priuatio non possit esse sine cōmensuratione in quæritis finitis: in diuinis ergo est æqualitas non ponendo cōmunem terminum, sed priuando excessum.

11. Ad secundum dicendum, quod æqualitas attenditur secundum essentiam & essentialia: vt habent rationem quantitatis vel virtualis vel perfectionalis: nec oportet fundamentum esse distinctum nisi in æqualitate & similitudine proprie dicta, id est, quæ nihil plus habet identitatis, quàm requirit propria æqualitas vel similitudo, quod non est in diuinis.

Q V A E S T I O S E C V N D A.

Vtrum esse æternum conueniat Deo.

Tho. 1. q. 10. ar. 2. 4. 5.

**C**irca secundum principale, scilicet de trinitate quaeritur, vtrum esse æternum conueniat Deo. Et videtur quod non: quia æternitas est nomen mensuræ, sed Deo non competit habere mensuram vel esse mensuratum: ergo nec esse æternum.

1. Item nihil creatum competit Deo, nisi secundū naturam assumptam, sed æternitas est aliquid creatum, dicente Aug. lib. 74. quæstionum quod Deus est causa æternitatis: ergo non potest euenire Deo nisi secundum naturā assumptam: sed secundum illam non conuenit ei esse æternum, sed ex tempore, ergo nullo modo.

2. **I N C O N T R A R I V M** est quod dicitur Esa. 57. Hæc dicit dominus excelsus & sublimis habitans æternitatem: & in Psal. Tu autem in æternum permanes, &c. Et in simbolo, æternus pater, æternus filius, æternus Spiritus sanctus.

3. **R E S P O N S I O**, Dicenda sunt tria. Primum est quid sit æternitas. Secundum est quomodo differat ab aliis mensuris. Tertiò apparebit ex his propositum. Quantum ad primum sciendū est, quod æternitas videtur importare durationem interminabilem, æternū enim dicitur quasi extra terminos ens vel existens. Istud autem potest esse tripliciter. Vno modo quod sit interminabilitas secundū totum, licet nō sit secundum partes. Et hoc modo posset interminabilitas conuenire temporī a parte post & a parte ante secundum illos qui ponunt quod motus potuit esse ab æterno: tunc enim tempus secundum sui totalitatem non haberet terminos: quolibet tamen pars temporis significata terminaretur.

De his. 2. d. 2. q. 2.

2. Secundō modo, quod nō sit terminatio quoad totū nec quoad partes: & hoc modo potest competere angelo: potuit enim creati ab æterno, & permanere in æternum. Et hæc permanentia æquæ respicit totū esse angeli, & non aliter totum & aliter partem, quia nō est ibi pars & pars. Tertiò modo vt sit interminabilitas non solum possibilitas carenti terminis, sed impossibilitas habēdi terminos quoquo modo, & hoc modo nec motui nec angelo potest conuenire interminabilitas, nec alicui creaturæ: quia omnis creatura potuit de nouo recipere esse, & de nouo desinere esse saltem per subtractionem influentiæ diuinæ, & talis interminabilitas quæ est impossibilitas habēdi terminos durationis, & est de ratione æternitatis proprie dictæ, quàm diffinit Boëtius dicens, quod æternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio, in quâ excludit ab æternitate principium etiam durationis & finem quum dicit interminabilis vitæ, & omnem successionem in partibus quum dicit tota simul, & possibilitatem habēdi terminum vel successionem quum dicit perfecta possessio. Non enim perfecte possidetur, quod non possidetur totum simul, aut quod possessum amitti potest hoc de primo.

3. **S E C V N D V M** patet facilius, scilicet qualiter æternitas differat ab aliis mensuris, scilicet quo & tempore. Differat enim in hoc quod tempus dicit mensuram rei semper difformiter se habētis in se per successionem partium secundum prius & posterius. Est enim mensura motus, per quam res semper se habet aliter & aliter. Ænum verò est mensura rei se habentis vniiformiter in se, quæ tamen comparatur variabilitatē & transmutationē adiunctam, vel secundum locum vt in corporibus celestibus, quorum esse, licet sit inuariabile in se, tamen habet variationem adiunctam.